

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România ([www.csm1909.ro](http://www.csm1909.ro)) și al Institutului European din România ([www.ier.ro](http://www.ier.ro)). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania ([www.csm1909.ro](http://www.csm1909.ro)) and the European Institute of Romania ([www.ier.ro](http://www.ier.ro)). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Traducere din limba franceză

Consiliul Europei

Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Secția a treia

**Cauza VIDRAȘCU împotriva ROMÂNIEI**

(cererea nr. 23576/04)

Hotărâre

Strasbourg

14 decembrie 2006

Această hotărâre va deveni definitivă în condițiile definite la articolul 44 § 2 al Convenției. Poate suferi modificări de formă.

**În cauza Vidrașcu contra României,**

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (secția a treia), reunită în camera formată din:

Domnii B.M. ZUPANCIC, președinte,

J. HEDIGAN,

C. BIRSAN,

Doamna A. GYULUMYAN,

Domnii E. MYJER,

DAVID THOR BJORGVINSSON

Doamna I. BERRO-LEFEVRE, judecători

și Domnul V. BERGER, grefierul secției,

După ce a deliberat în camera de consiliu din 23 noiembrie 2006,

Pronunță următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

## **PROCEDURA**

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 23576/04) îndreptată împotriva României prin care un cetățean al acestui stat, Doamna Elena Maria Ștefania Vidrașcu (“reclamanta”), a sesizat Curtea la data de 29 martie 2004 în temeiul articolului 34 al Convenției de Apărare a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale (“Convenția”).

2. Reclamanta este reprezentată de C. Paraschiv, avocat în București. Guvernul român (“Guvernul”) este reprezentat de împuternicitul său, Doamna B. Ramașcanu, de la Ministerul Afacerilor Externe.

3. La data de 17 ianuarie 2006, Curtea a decis să comunice cererea Guvernului. Prevalându-se de articolul 29 § 3 al Convenției, ea a decis că vor fi examinate în același timp admisibilitatea și temeinicia cauzei.

4. Atât reclamanta cât și Guvernul au depus observații scrise asupra fondului cauzei (articolul 59 § 1 al reglementării).

## **DE FAPT**

### **I. CIRCUMSTANȚELE SPEȚEI**

5. Reclamanta s-a născut în 1920 și locuiește în Rochester, în Statele Unite.

6. Pe 30 iunie 1948 reclamanta a primit o donație de la tatăl său, A.K., constând într-un apartament format din patru camere (apartamentul nr. 2), situat la primul etaj al unui imobil aflat la nr. 16, în strada Vasile Pârvan, în București, precum și terenul aferent.

7. În 1963 reclamanta a fost constrânsă să-și dea bunul Primăriei București. După două luni reclamanta a anulat în mod expres donația inițială. În ciuda anulării donației statul a continuat să se comporte ca un proprietar al respectivului bun.

8. Printr-un contract de vânzare încheiat pe 2 octombrie 1996 societatea R. a vândut jumătate din bun lui M.S. Pe 7 octombrie 1997 cealaltă jumătate a fost vândută lui M.V. Cumpărătorii locuiau în apartament în calitate de locatari.

#### *1. Prima acțiune în revendicare*

9. Pe 27 noiembrie 1995 reclamanta a sesizat judecătoria București cu o acțiune în revendicare imobiliară îndreptată împotriva Primăriei București. Ea menționa că dreptul său de proprietate nu încetase niciodată să existe și că statul deținea bunul fără un titlu valabil.

10. Printr-o sentință din 25 martie 1996 judecătoria București a dat câștig de cauză acțiunii reclamantei și a constatat că ea era proprietara bunului în cauză. Pe 18 octombrie 1996 tribunalul București a respins apelul înaintat de Primărie pentru neplata taxei de timbru. În lipsa recursului această sentință a devenit definitivă.

11. Printr-o decizie administrativă din 22 iulie 1997 Primăria a ordonat, chiar dacă a făcut-o doar formal, restituirea bunului.

#### *2. A doua acțiune în revendicare și acțiunea în anulare a contractului de vânzare*

12. Pe 9 octombrie 2001 reclamanta a sesizat judecătoria București cu o acțiune în revendicare imobiliară și în anulare a celor două contracte de vânzare. M.V. și M.S. au depus o cerere reconvențională pentru a li se recunoaște calitatea de proprietar al bunului. În anul 2000 M.S. a decedat și O.E. a continuat procedura în calitate de moștenitoare.

13. Din dosar reiese că în 2001 O.E. a vândut partea sa de apartament lui O.V., fiul său. Reclamanta a cerut de asemenea anularea contractului de vânzare încheiat în favoarea acestuia din urmă.

14. Printr-o sentință din 14 iunie 2002 judecătoria a dat parțial câștig de cauză reclamantei, a admis cererea sa în revendicare împotriva lui M.V. și O.V. și a respins acțiunea sa împotriva lui O.E. pe motiv că aceasta din urmă nu avea calitatea de a intenta un proces. Ea a considerat apoi că cumpărătorii erau de bună credință și a respins acțiunea în anulare a contractelor de vânzare.

15. Primăria București și O.V. au înaintat apel împotriva acestei sentințe, apel care a fost respins printr-o hotărâre din 17 ianuarie 2003 a tribunalului București. O.V. a înaintat recurs împotriva acestei hotărâri.

16. Printr-o hotărâre din 3 octombrie 2003 Curtea de apel București a dat câștig de cauză recursului lui O.V., a casat hotărârea tribunalului și, în fond a respins ca nefondată acțiunea în revendicare formulată de reclamantă împotriva acestuia din urmă. Ea a considerat apoi că reclamanta nu avea dreptul să i se restituie bunul în natură, ci doar să primească o despăgubire.

17. Din dosar reiese că reclamanta a depus în 2001 la Primăria București o cerere de restituire a bunului în litigiu. Printr-o scrisoare din 5 mai 2006 Primăria a informat pe reprezentantul Guvernului asupra faptului că nu era posibil să se dea un răspuns favorabil

la cererea reclamantei din cauza lipsei anumitor documente care să ateste dreptul său de proprietate asupra bunului. Copia acestei scrisori a fost prezentată la dosar.

## II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNE PERTINENTE

18. Dispozițiile legale și jurisprudența interne pertinente sunt descrise în hotărârile *Brumărescu contra României* ([GC] nr. 28342/95, CEDO 1999-VII, pag. 250-256, §§ 31-44), *Străin și alții contra României* (nr. 57001/00, §§ 19-26, 21 iulie 2005), *Păduraru contra României* (nr. 63252/00, §§ 38-53, 1 decembrie 2005) și *Porteanu contra României* (nr. 4596/03, §§ 23-25, 16 februarie 2006).

### DE DREPT

#### I. ASUPRA ÎNCĂLCĂRII INVOCATE A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR.1

19. Reclamanta se plânde că vânzarea casei unor terți, confirmată prin hotărârea Curții de apel București din 3 octombrie 2003, a încălcat articolul 1 al Protocolului nr. 1, care prevede astfel:

“Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi privat de proprietatea sa decât din cauza unei utilități publice și în condițiile prevăzute de lege și principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului pe care îl dețin statele de a pune în vigoare legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosirea bunurilor în conformitate cu interesul general sau pentru a asigura plata impozitelor sau altor contribuții sau amenzilor.”

#### A. Asupra admisibilității

20. Curtea constată că această cerere nu este clar nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției. Ea relevă de altfel că nu se lovește de niciun alt motiv de inadmisibilitate. Trebuie deci să fie declarată admisibilă.

### **B. Asupra fondului**

21. Guvernul insistă asupra demersurilor întreprinse de reclamantă în vederea obținerii unei despăgubiri pentru pierderea proprietății asupra bunului său, în temeiul legii nr. 10/2001. El sintetizează obiectivele legii nr. 10/2001, care a fost prima lege ce a reglementat la modul general problema imobilelor naționalizate, încercând crearea echilibrului dintre cerințele reparației și securitatea relațiilor juridice și cele ale legii nr. 247/2005, care a modificat și a completat legea nr. 10/2001 stabilind cadrul instituțional și financiar pentru o aplicare mai efectivă a acestei ultime legi.

22. Guvernul evocă dificultățile pe care problema caselor naționalizate le-a pus la vremea faptelor, având în vedere contextul politic și juridic al societății românești. El consideră că autoritățile naționale beneficiază de o amplă putere discreționară, nu numai în privința alegerii măsurilor vizând garantarea respectării drepturilor patrimoniale sau reglementarea în materie de drept de proprietate, ci și pentru a avea timpul necesar punerii lor în practică. El consideră că ultima reformă în materie, și anume legea nr. 247/2005, impune principiul acordării despăgubirilor echitabile și neplafonate, stabilite printr-o decizie a comisiei administrative centrale pe baza unei expertize și accelerează procedura de restituire sau de compensare. Această lege prevede că, în cazul în care restituirea imobilului nu este posibilă, despăgubirea se face prin emiterea de titluri de participație la un organism colectiv de valori mobiliare (*Proprietatea*) la nivelul valorii bunului stabilită prin expertiză.

23. În fine, Guvernul consideră că o eventuală întârziere în acordarea despăgubirilor nu ar fi de natură să întrerupă echilibrul just dintre protecția dreptului de proprietate și cerințele de interes general.

24. Reclamanta contestă afirmația Guvernului. Ea consideră că vânzarea bunului său unor terți, urmată de confirmarea judiciară a acestui transfer de proprietate echivalează cu o atingere adusă dreptului său de proprietate. În privința căilor de atac indicate de Guvern, reclamanta consideră că nici legea nr. 10/2001 nici legea nr. 274/2005 nu constituie căi de atac eficiente.

25. Curtea amintește că în mai multe cauze recente ea a considerat că vânzarea de către stat a unui bun al altuia către terți de bună credință, chiar și atunci când era anterioară confirmării definitive în justiție a dreptului de proprietate al altuia, reprezenta o privare de bun. O asemenea privare de proprietate, combinată cu lipsa totală a despăgubirii, este contrară articolului 1 al Protocolului nr. 1 (*Străin* citat anterior (§§ 39, 43 și 59, și *Porteanu* citat anterior, § 32).

26. În plus, în cauza *Păduraru* citată anterior, Curtea a constatat că statul și-a încălcat obligația pozitivă de a reacționa în timp util și cu coerență în fața chestiunii de interes general pe care o constituie restituirea sau vânzarea imobilelor intrate în posesia sa în temeiul decretelor de naționalizare. Ea a considerat de asemenea că incertitudinea generală creată astfel s-a repercutat asupra reclamantului care s-a aflat în imposibilitatea de a recupera ansamblul bunului său, în condițiile în care dispunea de o sentință definitivă de condamnare a statului să i-l restituie (*Păduraru* citat anterior, § 112).

27. În cazul în speță Curtea nu vede niciun motiv pentru care să se îndepărteze de jurisprudența citată anterior, situația de fapt fiind vizibil aceeași. În prezenta cauză niște

terți au devenit proprietarii a jumătate din bun după ce dreptul de proprietate al reclamantei asupra acestui bun ar fi făcut obiectul unei confirmări definitive. Cealaltă parte a bunului a fost vândută cu puțin timp înainte de confirmarea definitivă a dreptului său de proprietate. Și, la fel ca în cauza *Străin* citată anterior, reclamanta speței a fost recunoscută drept proprietară legitimă, tribunalele considerând incontestabil titlul său de proprietate.

28. Curtea constată că vânzarea bunului reclamantei, în temeiul legii nr. 112/1995, a împiedicat-o să beneficieze de dreptul său de proprietate și că nicio despăgubire nu le-a fost acordată pentru această privare. Într-adevăr, deși a depus o cerere de despăgubire în temeiul legii nr.10/2001, ea nu a primit nici până astăzi un răspuns favorabil.

29. Curtea observă că la data de 22 iulie 2005 a fost adoptată legea nr. 247/2005 de modificare a legii nr. 10/2001. Această nouă lege acordă un drept la despăgubire la nivelul valorii de piață a bunului care nu poate fi restituit persoanelor care se află în aceeași situație ca a reclamantei. Ea observă că legea citată anterior propune, pentru persoanele care nu au posibilitatea de a obține restituirea bunului lor în natură, să li se acorde o despăgubire sub forma unei participații, în calitate de acționari la un organism de plasare a valorilor mobiliare (OPCVM). În principiu, persoanele îndreptățite să primească o despăgubire pe această cale vor primi titluri de valoare ce vor fi transformate în acțiuni, odată ce societatea va fi cotate la bursă.

30. Curtea constată că la data de 29 decembrie 2005 societatea pe acțiuni *Proprietatea* a fost înscrisă în Registrul Comerțului București. Pentru ca acțiunile emise de această societate pe acțiuni să poată face obiectul unei tranzacții pe piața financiară, trebuie să urmeze procedura de agreere din partea Consiliului național al valorilor

mobiliare (“CNVM”). Conform calendarului estimativ al *Proprietatea*, care a fost modificat de mai multe ori, intrarea efectivă în bursă ar fi prevăzută, conform ultimelor informații, pentru iunie-iulie 2007.

31. În cazul în speță, presupunând că cererea de restituire formulată de reclamantă în temeiul legii nr. 10/2001 este admisibilă și poate face obiectul unei despăgubiri, Curtea constată că *Proprietatea* nu funcționează în prezent într-un mod care să conducă la acordarea efectivă a unei despăgubiri și că cererea reclamantei întemeiată pe legea mai sus menționată nu a făcut obiectul nici unei examinări de peste cinci ani. În plus, nici legea nr. 10/2001 nici legea nr. 247/2005 de modificare a acesteia nu iau în calcul prejudiciul suferit din cauza unei lipse prelungite a despăgubirii din partea persoanelor care, la fel ca reclamanta, au fost private de bunurile lor restituite în temeiul unei sentințe definitive.

32. În consecință, Curtea consideră că faptul că reclamanta a fost privată de dreptul lor de proprietate asupra bunului său, combinat cu lipsa totală a despăgubirii, a făcut-o să sufere o greutate disproporționată și excesivă, incompatibilă cu dreptul la respectarea bunurilor lor garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1.

Prin urmare, această dispoziție a fost încălcată.

## II. ASUPRA ÎNCĂLCĂRII INVOCATE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

33. Reclamanta de plânge de lipsa de echitate a procedurii din cauza respingerii pe 3 octombrie 2003, de către Curtea de apel București, a acțiunii sale în revendicare, în condițiile în care pe 25 mai 1996 judecătoria București, sesizată asupra aceluiași litigiu, a pronunțat o sentință definitivă ce îi era favorabilă. Ea invocă articolul 6 § 1 al Convenției, care prevede următoarele:

“Orice persoană are dreptul la audierea echitabilă a cauzei sale (...) din partea unui tribunal (...), care va decide (...) asupra contestațiilor asupra drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil (...)”.

#### **A. Asupra admisibilității**

34. Curtea constată că această cerere nu este clar nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției. Ea relevă de altfel că nu se lovește de niciun alt motiv de inadmisibilitate. Trebuie deci să fie declarată admisibilă.

#### **B. Asupra fondului**

35. Curtea consideră, ținând cont de concluziile sale ce figurează la paragrafele 25-32 de mai sus, că nu trebuie să decidă asupra fondului acestei plângeri (a se vedea, *mutatis mutandis* și între altele, *Laino contra Italiei* [GC], nr. 33158/96, § 25, CEDO 1999-I, *Zanghi contra Italiei*, hotărârea din 19 februarie 1991, seria A nr. 194-C, pag.47, § 23, și *Biserica catolică din Canea contra Greciei*, hotărârea din 16 decembrie 1997, *Culegere* 1997-VIII, § 50).

### **III. ASUPRA APLICĂRII ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI**

36. În temeiul articolului 41 al Convenției,

“Dacă Curtea declară că a existat încălcarea Convenției sau Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți contractante nu permite să se șteargă decât incomplet consecințele acestei încălcări, Curtea acordă părții vătămate, dacă este cazul, o reparație echitabilă”.

#### **A. Dauna**

37. Cu titlu principal, reclamanta cere restituirea apartamentului în chestiune sau acordarea sumei de 50.000 euro. Reclamanta precizează că îi este imposibil să prezinte un

raport de expertiză, din cauza refuzului locatarilor-cumpărători de a permite accesul unui expert imobiliar în apartament. Ea indică faptul că apartamentul este situat în centrul oraşului şi că preţurile pentru imobilele similare sunt foarte ridicate. Ea cere de asemenea 10.000 euro cu titlu de pagubă morală.

38. Guvernul contestă suma daunei materiale aşa cum este expusă de reclamantă şi trimite o opinie prezentată de un expert imobiliar la cererea sa. Respectiva opinie priveşte numai jumătate din bun (şi anume valoarea de piaţă a celor două camere precum şi părţile comune aferente). Conform concluziilor acestei opinii valoarea de piaţă a bunului ar fi de 30.713 euro. În privinţa cererii pentru prejudiciul moral, Guvernul estimează că acest prejudiciu ar fi suficient de compensat prin constatarea încălcării şi că, în orice caz, suma cerută este excesivă.

39. În circumstanţele speţei, Curtea consideră că restituirea apartamentului cu nr. 2, situat la primul etaj al imobilului aflat la nr. 16 în strada Vasile Pârvan în Bucureşti, precum şi a terenului aferent, aşa cum a fost ordonată pe 25 martie 1996 de judecătoria Bucureşti, ar pune reclamanta pe cât posibil într-o situaţie echivalentă cu cea în care s-ar afla dacă cerinţele articolului 1 al Protocolului nr. 1 n-ar fi fost încălcate. Dacă statul pârât nu va proceda la o asemenea restituire în termen de trei luni din ziua în care prezenta hotărâre va fi devenit definitivă, Curtea decide că va trebui să plătească interesatei, pentru dauna materială, o sumă corespunzătoare valorii actuale a bunului.

40. Asupra acestui punct Curtea constată cu interes că legea nr. 247/2005 privind modificarea legii nr.10/2001 asupra restituirii bunurilor naţionalizate atât legal cât şi ilegal, intrată în vigoare la 19 iulie 2005, aplică principiile exprimate în jurisprudenţa internaţională, judiciară sau arbitrară pe tema reparaţiilor datorate în caz de acţiuni ilicite

și confirmate în mod constant de ea însăși în jurisprudența sa referitoare la privările ilegale sau *de facto* (*Papamichalopoulos contra Greciei* (reparație echitabilă), hotărârea din 31 octombrie 1995, seria A nr. 330-B, pag. 59-61, §§ 36-39, *Zubani contra Italiei*, hotărârea din 7 august 1996, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-IV, pag. 1078, § 49, și *Brumărescu contra României* (reparație echitabilă) citat anterior, §§ 22 și 23).

41. Într-adevăr, noua lege califică drept abuzive naționalizările făcute de regimul comunist și prevede obligația de restituire a unui bun scos din patrimoniul unei persoane în urma unei asemenea privări. În caz de imposibilitate de restituire de exemplu din cauza vânzării bunului unui terț de bună credință, legea acordă o despăgubire la nivelul valorii de piață a bunului în momentul acordării (titlul I, secțiunea I, articolele 1, 16 și 43 ale legii).

42. Curtea observă că opinia supusă atenției de către expertul Guvernului este bazată pe o valoare ipotetică, din moment ce expertul nu a vizitat apartamentul. În plus, respectiva opinie pivește numai jumătate din bun. Ținând cont de informațiile de care dispune Curtea asupra prețurilor de pe piața imobiliară locală, ea estimează valoarea de piață actuală a bunului la 50.000 euro.

43. În plus, Curtea consideră că evenimentele în cauză au adus atingeri grave dreptului reclamantei la respectarea bunurilor sale, pentru care suma de 5.000 euro reprezintă o reparație echitabilă a prejudiciului moral suferit.

#### **B. Cheltuieli și taxe**

44. Reclamanta cere de asemenea 1.500 euro pentru cheltuielile și taxele plătite la Curte (onorariile avocatului, telefon, copii xerox, notar, etc.). Ea nu a depus niciun act doveditor în acest sens.

45. Guvernul se opune rambursării cheltuielilor judiciare care nu sunt în mod real și necesar expuse, nici susținute prin acte doveditoare pertinente. În plus, el remarcă faptul că reclamanta nu a cerut rambursarea cheltuielilor și taxelor în timpul derulării procedurilor interne, atunci când avea această posibilitate.

46. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor și taxelor sale decât în măsura în care li se stabilește caracterul real, necesitatea și caracterul rezonabil. În cazul în speță, ținând cont de elementele aflate în posesia sa, Curtea consideră rezonabil să-i acorde 300 euro cu acest titlu.

### **C. Dobânzi moratorii**

47. Curtea consideră adecvat să bazeze rata dobânzilor moratorii pe baza ratei dobânzii facilității de împrumut marginal a Băncii centrale europene majorată cu un procent de trei puncte.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. Declară cererea admisibilă;
2. Decide că s-a încălcat articolul 1 al Protocolului nr.1;
3. Decide că nu trebuie să hotărască asupra fondului plângerii inspirate din articolul 6 § 1 al Convenției;
4. Decide
  - a) că statul pârât trebuie să restituie reclamantei apartamentul nr. 2 situat la primul etaj al imobilului aflat la nr. 16 în strada Vasile Pârvan în București, precum și a terenului aferent, în termen de trei luni începând din ziua în care prezenta sentință va deveni definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției;

- b) că în cazul neefectuării acestei restituiri, statul pârât trebuie să plătească reclamantei, în același termen de trei luni, 50.000 euro (cinci zeci mii euro) pentru dauna materială;
- c) că în orice caz statul pârât trebuie să plătească reclamantei:
  - i. 5.000 euro (cinci mii euro) pentru prejudiciul moral;
  - ii. 300 euro (trei sute euro) pentru cheltuieli și taxe;
  - iii. orice sumă ce ar putea fi datorată cu titlu de impozit asupra sumelor mai sus menționate;
- d) că aceste sume se schimbă în lei noi românești (RON) la rata de schimb din ziua plății;
- e) că începând de la expirarea respectivului termen și până la plată, aceste sume se vor mări cu o dobândă simplă la o rată egală cu cea de împrumut marginal a Băncii centrale europene aplicabil în această perioadă, mărit cu un procent de trei puncte;

5. Respinge cererea de reparație echitabilă pentru restul.

Redactată în franceză, apoi comunicată în scris la data de 14 decembrie 2006 cu aplicarea articolului 77 §§ 2 și 3 al regulamentului.

Vincent Berger

Boštjan M. Zupancic

Grefier

Președinte